

10 lat działalności Centrum Edukacji Nauczycielskiej Uniwersytetu Wrocławskiego

Andrzej Krajna, Leszek Ryk, Krystyna Sujak-Lesz

Centrum Edukacji Nauczycielskiej Uniwersytetu Wrocławskiego zostało utworzone w 2000 r. jako międzywydziałowa jednostka dydaktyczna podległa Prorektorowi ds. Nauczania (por. *Zarz. Rektora 45/2000 z 1. lipca 2000 r.*).

STRUKTURA ORGANIZACYJNA

- **Rada CEN**

CEN UW_r.

- **Dyrektor**
- **Zastępca Dyrektora** (jednocześnie pełniący funkcję koordynatora Ośrodka Podyplomowej Edukacji Nauczycieli i Kształcenia Ustawicznego)
- **Sekretarz CEN UW_r**. (jednocześnie pełniący funkcję koordynatora Pracowni Ewaluacji Wewnętrznej i Wydawnictw)
- **Biuro Centrum**
  - Specjalista ds. Praktyk Pedagogicznych,
  - Specjalista ds. Finansowych i Osobowych,
  - Specjalista ds. Studenckich, Planowania Zajęć Dydaktycznych i Obsługi Administracyjnej,
  - Opiekun Pracowni Multimedialnej i Administrator Sieci

PRACOWNIA KSZTAŁCENIA PSYCHOLOGICZNO- PEDAGOGICZNEGO

- **Zespół Psychologów**
  - Koordynator Zespołu
- **Zespół Pedagogów**
  - Koordynator Zespołu

OŚRODEK PODYPLOMOWEJ EDUKACJI NAUCZYCIELI I KSZTAŁCENIA USTAWICZ- NEGO

- **Koordynator Ośrodka**
- **Kierownicy Studiów Podyplomowych**
- **Autorzy programów i prowadzący zajęcia** zatrudnieni na zasadach umownych

PRACOWNIA EWALUACJI WEWNĘTRZNEJ I WYDAWNICTW

- **Koordynator Pracowni**
- **Zespoły zadaniowe**
(pracownicy Centrum i osoby zatrudniane na zasadach umownych)

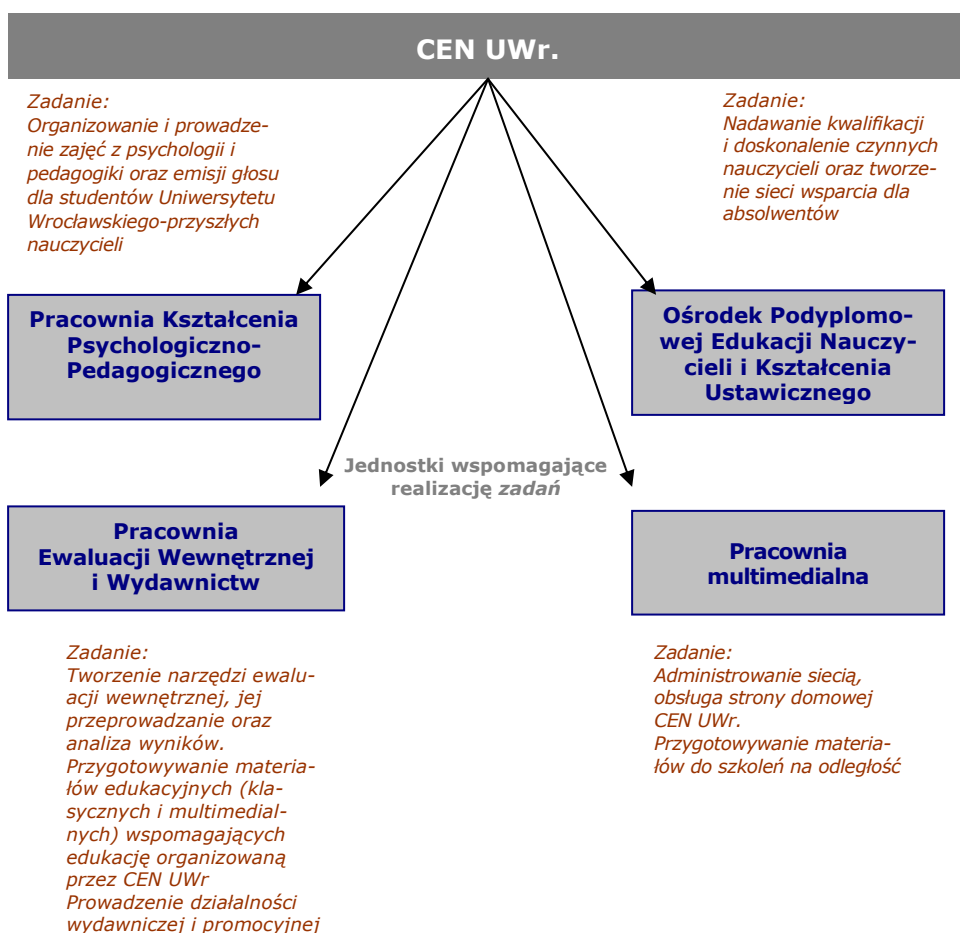
PRACOWNIA MULTIMEDIALNA

- **Opiekun Pracowni – Administrator Sieci**
- **Autorzy programów i prowadzący zajęcia** zatrudnieni na zasadach umownych

Organem doradczym i opiniodawczym Rektora jest *Rada CEN UW*r. powoływana przez Rektora spośród pracowników naukowych i dydaktycznych, reprezentujących wydziały kształcące nauczycieli oraz przedstawiciele innych instytucji i podmiotów zajmujących się edukacją.

Zgodnie z regulaminem organizacyjnym w Centrum Edukacji Nauczycielskiej Uniwersytetu Wrocławskiego działa: *Pracownia Kształcenia Psychologiczno-Pedagogicznego, Ośrodek Podyplomowej Edukacji Nauczycieli i Kształcenia Ustawicznego, Pracownia Ewaluacji Wewnętrznej i Wydawnictw, Pracownia Multimedialna oraz Biuro Centrum.*

STRUKTURA ZADANIOWA

Do zadań Centrum należy organizowanie i prowadzenie zajęć dydaktycznych z psychologii, pedagogiki oraz emisji głosu dla wydziałów Uniwersytetu Wrocławskiego kształcących nauczycieli (zgodnie z wymogami MEN), organizowanie praktyk pedago-

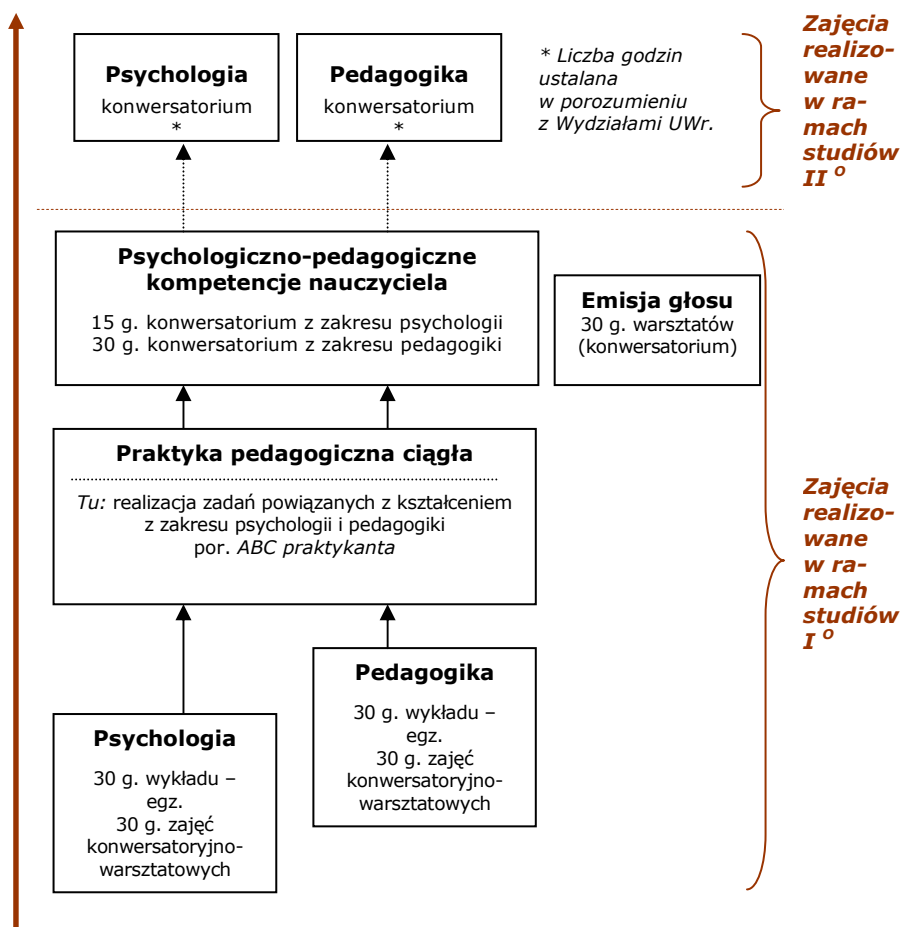
gicznych oraz organizowanie i prowadzenie studiów podyplomowych (w szczególności dla nauczycieli), a także modułowych kursów doskonalących.

Zadanie „**Organizowanie praktyk pedagogicznych**” jest realizowane przez **Biuro Centrum** (przy wsparciu pozostałych jednostek organizacyjnych) we współpracy z wydziałami Uniwersytetu Wrocławskiego kształcącymi nauczycieli.

Kształcenie psychologiczno-pedagogiczne nauczycieli

Program jest tworzony od roku 2000. Rokrocznie jest on doskonalony, dostosowywany do zmieniających się przepisów prawa oświatowego. Kolejne wersje programu uwzględniają również wyniki ewaluacji wewnętrznej prowadzonej w CEN UW.

Składowa psychologiczno-pedagogiczna kształcenia nauczycieli realizowana przez Centrum Edukacji Nauczycielskiej UW.

Aktualnie realizowany program kształcenia nauczycielskiego spełnia wymagania określone w załączniku do Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z

dnia 7 września 2004 r. w sprawie standardów kształcenia nauczycieli oraz w Zarządzeniu nr 32/2007 Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 19 marca 2007 r. wprowadzającym zmiany do zarządzenia nr 79/2006 Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego z dnia 12 czerwca 2006 r. w sprawie organizacji praktyk zawodowych przewidzianych w standardach kształcenia dla poszczególnych kierunków studiów stacjonarnych i niestacjonarnych w Uniwersytecie Wrocławskim.

Zajęcia dla doktorantów

W pierwszej połowie 2004 r. opracowano „Program zajęć przygotowujących doktorantów Uniwersytetu Wrocławskiego do pracy dydaktycznej ze studentami”.

W latach 2004-2010 przeprowadzono kilka edycji kursu dla doktorantów Wydziału Fizyki i Astronomii (2004), Wydziału Prawa, Administracji i Ekonomii (2005, 2010), Wydziału Nauk Przyrodniczych (2005, 2010) oraz Wydziału Nauk Społecznych (2006, 2009, 2010).

Tabela 1

Liczba studentów Uniwersytetu Wrocławskiego biorących udział w zajęciach realizowanych przez Centrum Edukacji Nauczycielskiej Uniwersytetu Wrocławskiego na zlecenie Wydziałów

Rok akademicki \ Typ studiów	2007/2008	2008/2009	2009/2010
	Studia stacjonarne	1335	1382
Studia niestacjonarne	396	200	274
Studia doktoranckie	34	40	100
Łącznie	1765	1622	1816

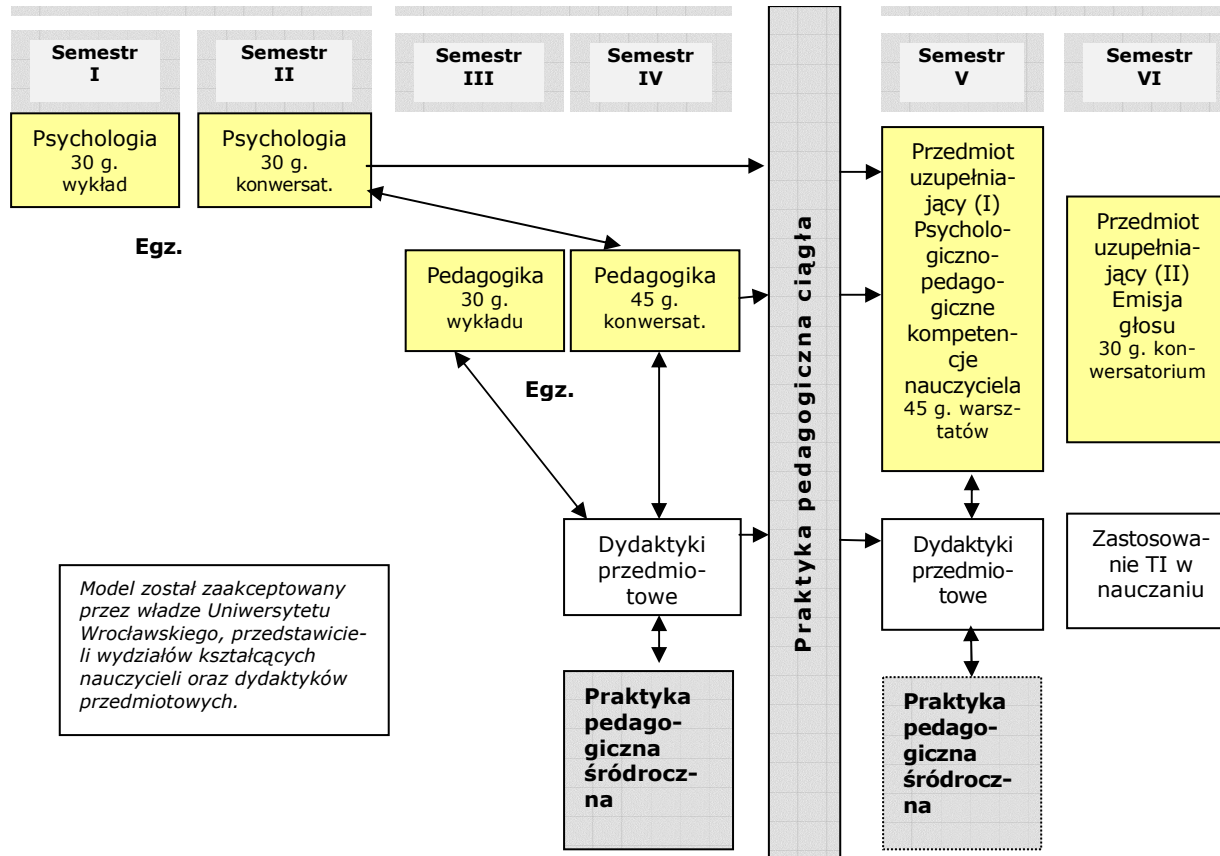
Praktyki pedagogiczne a standardy kształcenia nauczycieli

Standardy kształcenia nauczycieli nakładają na uczelnie przewartościowanie niektórych elementów praktyk pedagogicznych, które w dotychczasowym systemie nie musiały być realizowane. Dotyczy to przede wszystkim składowej psychologiczno-pedagogicznej; po pierwsze, wprowadzono wymóg realizacji w trakcie praktyk pedagogicznych co najmniej 30 godzin zajęć w powiązaniu z kształceniem w zakresie psychologii i pedagogiki, po drugie ustalono, że w programach psychologii, pedagogiki i dydaktyki przedmiotowej należy zapewnić czas na przygotowanie studentów do praktyki oraz jej omówienie. Takie ujęcie problemu z jednej strony „wymusza” korelację między przedmiotami edukacji nauczycielskiej, z drugiej „nadaje” kształceniu nauczycieli charakter sekwencyjny.

Na schemacie poniżej zostały uwypuklone przede wszystkim te elementy programu kształcenia nauczycieli, które są konsekwencją wprowadzenia nowych standardów dla realizacji składowej psychologiczno-pedagogicznej kształcenia nauczycieli.

Praktyki pedagogiczne w programie kształcenia nauczycieli w Uniwersytecie Wrocławskim

Zajęcia realizowane w ramach dydaktyk przedmiotowych zostały ujęte jedynie szkicowo. W obrębie dydaktyk przedmiotowych realizowanych przez wydziały kształcące nauczycieli mogą być stosowane różne rozwiązania, choć proces nabywania wiedzy i nauczycielskich umiejętności dydaktycznych jest podobny: przygotowanie studentów do praktyk pedagogicznych (wyposażenie ich w wiedzę merytoryczną i algorytmy postępowania dydaktycznego, wiedzę z zakresu planowania, prowadzenia i dokumentowania zajęć).

Studia podyplomowe

Oferta edukacyjna Centrum jest konstruowana z uwzględnieniem bieżących potrzeb systemu oświaty, z roku na rok ulega znaczącym modyfikacjom. Centrum prowadzi badania sondażowe, a także bierze udział w konkursach i przetargach na organizację studiów podyplomowych dla czynnych nauczycieli, dzięki czemu, obok studiów komercyjnych, Centrum realizowało również studia podyplomowe nieodpłatne dla nauczycieli finansowane z grantów edukacyjnych bądź środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

I tak, w ramach grantów edukacyjnych Ministerstwa Edukacji Narodowej (2000-2004) Centrum zrealizowało 14 projektów studiów podyplomowych, kwalifikacyjnych i doskonalących, odpowiadających różnorodnym potrzebom reformującej się szkoły. Kształcili się na nich doradcy metodyczni, nauczyciele nowych specjalności (przyrody, przedsiębiorczości), a także uzyskujący kwalifikacje do nauczania drugiego przedmiotu. Ponadto, wielu nauczycieli doskonało swe umiejętności dydaktyczne i wychowawcze.

Z kolei w latach (2005-2008) dzięki staraniom Centrum Uniwersytet Wrocławski wygrywał konkursy i przetargi na zorganizowanie studiów podyplomowych w zakresie ICT, języków obcych oraz drugiego przedmiotu (edycja I i II) oraz studiów podyplomowych „Szkolny doradca zawodowy” (edycja I i II). Oferty przygotowywał Zespół Projektowy CEN UW, poszerzony o wybranych specjalistów z Wydziałów kształcących nauczycieli. Projekty te były współfinansowane przez budżet państwa i Europejski Fundusz Społeczny.

Z możliwości nieodpłatnego uzyskania nowych kwalifikacji skorzystało 1966 czynnych nauczycieli z województwa opolskiego i województwa dolnośląskiego.

Partnerem Centrum w realizacji projektów konkursowych w drugiej edycji (2007-2008) był Uniwersytet Opolski, a w Uniwersytecie Wrocławskim: Wydział Matematyki i Informatyki, Wydział Nauk Biologicznych, Instytut Geografii i Rozwoju Regionalnego, Instytut Historyczny, Instytut Informatyki i Bibliotekoznawstwa, Instytut Kulturoznawstwa, Instytut Pedagogiki, Instytut Politologii.

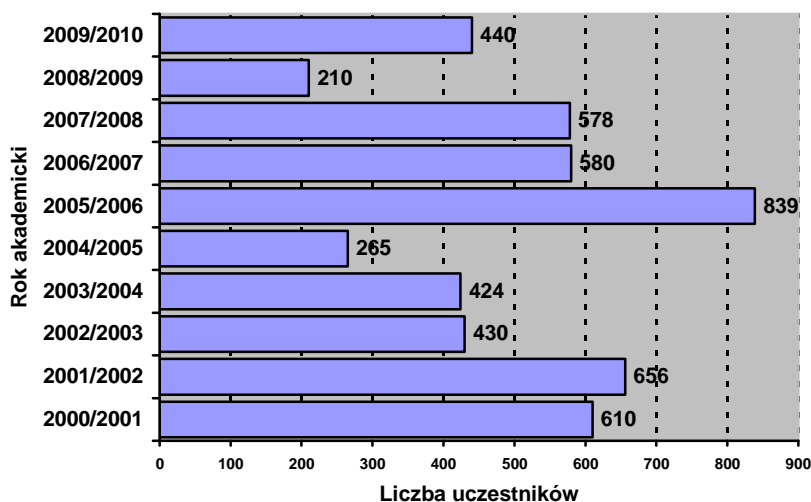
Aktualnie (w roku akademickim 2010/2011) prowadzone są kolejne edycje siedmiu komercyjnych studiów podyplomowych:

- *Kwalifikacyjne studia podyplomowe w zakresie przygotowania pedagogicznego,*
- *Podyplomowe Studia „Kwalifikacyjne dla nauczycieli przedszkoli”,*
- *Podyplomowe Studia Kwalifikacyjne „Nauczyciel Przedszkola i Edukacji Wczesnoszkolnej”,*

- *Podyplomowe Studia Kwalifikacyjne dla Nauczycieli Edukacji Wczesnoszkolnej*,
- *Podyplomowe Studia Kwalifikacyjne „Nauczyciel przyrody”*,
- *Podyplomowe Studia „Nauczyciel fizyki w gimnazjum”*,
- *Podyplomowe Studia Kwalifikacyjne „Nauczyciel edukacji dla bezpieczeństwa”*,
- *Podyplomowe Studia Kwalifikacyjne „Nauczyciel edukacji dla bezpieczeństwa” (edycja zamiejscowa, realizowana wspólnie z Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Zielonej Górze).*

Podyplomowe Studia Kwalifikacyjne „Nauczyciel edukacji dla bezpieczeństwa” nadają czynnym nauczycielom różnych przedmiotów uprawnienia do uczenia nowego przedmiotu, wprowadzanego w roku szkolnym 2010/2011, w gimnazjum i szkołach ponadgimnazjalnych.

Liczba uczestników studiów podyplomowych prowadzonych przez CEN UW. w latach 2000-2009
(Łącznie w studiach uczestniczyło 5032 czynnych nauczycieli)

Organizacja konferencji

W latach 2000-2009 Centrum na zlecenie MEN/MENiS zorganizowało kilka, istotnych dla reformy oświaty, konferencji/seminariów naukowo-metodycznych:

- **„Nauczanie przyrody a standardy wymagań egzaminacyjnych”**
Polanica Zdrój 27-28 marzec 2000 r.
- **„Nauczyciel przyrody – kursy kwalifikacyjne”**
Krobiełowice 17-18 czerwiec 2000 r.

Wypracowany na powyższych konferencjach ramowy program kursu kwalifikacyjnego stał się standardem w kształceniu nauczycieli.

- **Seminarium naukowo-metodyczne „Sens diagnozy edukacyjnej”** (wspólnie z Centralnym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie). Odkonano je w Sulejówku (12-14 marca 2002 r.).

- **Seminarium naukowo-metodyczne z cyklu „Diagnoza w edukacji”** (wspólnie z Centralnym Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Warszawie), pt. „**Wokół strefy najbliższego rozwoju**” (Sulejówek, 5-7 maja 2003 r.).

Pracownicy Centrum opracowali programy obu seminariów i byli moderatorami zajęć warsztatowych. W spotkaniu brali udział konsultanci i doradcy metodyczni, nauczyciele przedszkoli, edukacji wczesnoszkolnej, klas IV-VI szkoły podstawowej oraz przedstawiciele uczelni.

- **I Ogólnopolskie Forum Nauczycieli Przyrody**

Wrocław 18 września 2000 r.

W Forum, którego obrady odbyły się w Auli Leopoldyńskiej uczestniczyło **400** przedstawicieli uczelni wyższych oraz z systemu oświaty.

- **Jubileuszowe X Ogólnopolskie Forum Nauczycieli Przedmiotów Przyrodniczych „Natura a Kultura”**

Wrocław 19-20 września 2009 r.

Idea Forum pomyślanego jako wielośrodowiskowa inicjatywa ogólnopolska, towarzysząca zmianom w edukacji przyrodniczej oraz wzbogacająca kontekst merytoryczny tej edukacji towarzyszyła organizatorom każdego Spotkania, niezależnie od miejsca, w którym się odbywało.

*Organizatorem każdego ze Spotkań był inny ośrodek akademicki. Pierwsze Forum (2000 r.) zorganizował Uniwersytet Wrocławski, drugie (2001 r.) – Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, trzecie (2002 r.) odbyło się w Lublinie, a jego organizatorem był Uniwersytet im. Marii Curie-Skłodowskiej, organizacji czwartego (2003 r.) podjął się Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, piąte (2004 r.) zorganizował Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, szóste (2005 r.) – odbyło się w Sosnowcu, a jego organizatorem był Uniwersytet Śląski, kolejne (2006 r.) – w Kielcach, w gościnnych progach Akademii Świętokrzyskiej, ósme (2007 r.) – zorganizował Uniwersytet Gdański, dziewiąte (2008. r.) – odbyło się w Krakowie, jego organizatorem był Uniwersytet Pedagogiczny, dziesiąte (2009 r.) – **historia zatoczyła koło, wróciliśmy do Wrocławia.***

Wymienione wyżej konferencje i seminaria miały charakter ogólnopolski. Warto wspomnieć o jeszcze jednej inicjatywie edukacyjnej, w której na zlecenie Ministerstwa uczestniczyło Centrum (wspólnie z CODN w Warszawie):

- we wrześniu 2003 r. na serwerze Centrum zostało uruchomione **Internetowe Forum Dyskusyjne „Edukacja Elementarna”**. Moderowana dyskusja problemowa nt. zmian w edukacji małego dziecka była prowadzona do końca 2004 r.

Ponadto, od 2002 r. Centrum organizuje cykliczne **Dolnośląskie Seminarium Naukowo-Metodyczne „Nauczyciel z pasją – szansą edukacji?”**. Dotychczas odbyło się 16 seminariów tematycznych, których uczestnikami – w zależności od problematyki spotkania – byli nauczyciele różnych specjalności i różnych poziomów kształcenia, także dydaktycy z uczelni wyższych.

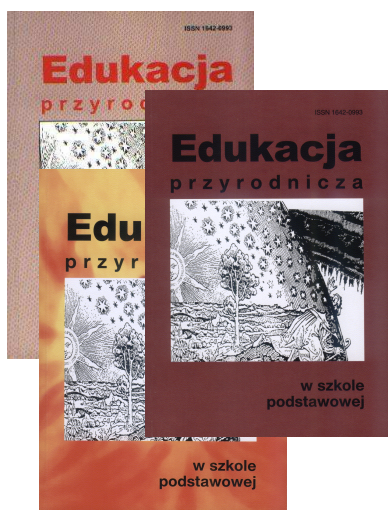
Działalność wydawnicza

W latach 2000-2009 wydano 36 pozycji książkowych:

- 18 książek naukowo-dydaktycznych dla nauczycieli oraz
- 18 tomów kwartalnika naukowo-metodycznego „Edukacja przyrodnicza w szkole podstawowej”.

Kwartalnik naukowo-metodyczny „Edukacja przyrodnicza w szkole podstawowej” ukazuje się od 2000 r., jest pismem recenzowanym o charakterze ogólnopolskim.

Pismo od początku jest związane personalnie i merytorycznie z inicjatywą Ministerstwa Edukacji Narodowej podjętą przez wiele środowisk naukowo-dydaktycznych, która funkcjonuje pod nazwą Ogólnopolskie Forum Nauczycieli Przedmiotów Przyrodniczych (początkowo – Ogólnopolskie Forum Nauczycieli Przyrody) i działalnością Zespołu Projektowego DONAP (Doskonalenie Nauczycieli Przyrody), który postulował m.in. „uruchomienie stałej publikacji dla nauczycieli i doradców przyrody” oraz „tworzenie rozwiązań systemowych w zakresie rozwoju sieci wymiany doświadczeń edukacyjnych (z uwzględnieniem współpracy międzynarodowej”.

Kwartalnik utrwał, w miarę możliwości, dokonania forum, publikując prace nagradzane w konkursach dla nauczycieli przedmiotów przyrodniczych towarzyszących kolejnym Spotkaniom oraz, choć wybiórczo, teksty wykładów plenarnych.

W latach 2000-2008 ukazały się 34 zeszyty (w 18 tomach). Opublikowanych zostało 359 tekstów (w tym 327 artykułów naukowych bądź metodycznych) 385 Autorów.

Edukację przyrodniczą... redaguje pięcioosobowy Zespół Redakcyjny w składzie: dr Ewa Arciszewska, dr Krystyna Chmieleńska, Andrzej Krajna (redaktor naczelny), doc. dr Leszek Ryk, doc. dr Krystyna Sujak-Lesz. Stałymi członkami Rady Redakcyjnej są: prof. dr hab. Stanisław Dylak (UAM), Waldemar Gancarz (Stowarzyszenie Nauczycieli Przedmiotów Przyrodniczych, Toruń), Aleksandra Gołębiwska (ODN Poznań), dr Adam Hibszer (UŚ), dr hab. Ryszard M. Janiuk (UMCS), Ewa Podlesińska (Polski Klub Ekologiczny), Elżbieta Polańska (ODNiKU, Leszno). W l. 2000-2001 do Rady należeli ponadto: dr hab. Tadeusz Domański (UMK) oraz prof. dr hab. Aleksander Świątecki (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski), a w 2002 r. zespół zasilili: dr Mick Dunne (Bradford College, UK) i prof. Josef Trna (Uniwersytet Masaryka, Brno, Czechy).

Współpraca międzynarodowa

W latach 2002-2005 Centrum brało udział w międzynarodowym projekcie szkoleniowo-badawczym „*SySTEM – Systematic Professional Development Through Science Teacher Education Modules*” (Project n°. 94343 CP_1_2001-1-PT-COMENIUS-C21/09). Projekt zakończył się opracowaniem interesujących materiałów i narzędzi doskonalenia nauczycieli przedmiotów przyrodniczych. W ramach SySTEM-u grupa badawcza Uniwersytetu Wrocławskiego w składzie: Elżbieta Małkiewicz, Krystyna Sujak-Lesz, Andrzej Krajna (koordynator grupy badawczej), Jan Lesz (ekspert spoza Uniwersytetu), Leszek Ryk oraz Joanna Piskorz opracowała moduł wprowadzający do SySTEM-u „Cultural mirror” oraz moduł szkoleniowy „Pupils’ World Image and Science Teaching”.

W latach 2007-2009 Centrum uczestniczyło w projekcie szkoleniowo-badawczym „*EuSTD-Web – European Teacher Professional Development for Science Education in a Web-based Environment*” (Project n°, 129455-CP-1-2006-PT-COMENIUS-C21).

W przygotowaniu i realizacji projektu uczestniczyło 9 uczelni z 8 krajów Unii Europejskiej:

- Universidade de Aveiro, Portugalia (koordynator)
- Malmö Högskola, Szwecja
- Bradford College, Wielka Brytania
- Paisii Hilendarski University of Plovdiv, Bułgaria
- Masarykovy Univerzita v Brne, Czechy
- Tartu Ülikool, Estonia
- University of Helsinki, Finlandia
- Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
- Uniwersytet Wrocławski

Uniwersytet Wrocławski w projekcie EuSTD-Web reprezentował zespół w składzie: Elżbieta Małkiewicz, Krystyna Sujak-Lesz, Andrzej Krajna (koordynator grupy badawczej), Jan Lesz (ekspert spoza Uniwersytetu) oraz Leszek Ryk.

Celem projektu było opracowanie i wdrożenie metod kształcenia na odległość w doskonaleniu nauczycieli i edukacji przyrodniczej.

Rezultaty zostały opisane na stronach internetowych projektu (<http://cms.ua.pt/eustd-web/>; <http://www.cen.uni.wroc.pl/EuSTD/index.htm>).

Instytucje uczestniczące w projekcie miały wieloletnie doświadczenia w kształceniu i doskonaleniu nauczycieli przedmiotów przyrodniczych szkół podstawowych i gimnazjów, udokumentowane publikacjami i realizacją znaczących projektów edukacyjnych w swoich krajach oraz osiągnięcia w stosowaniu ICT w edukacji.

Projekty realizowały założenia polityki edukacyjnej UE, a w szczególności Strategii Lizbońskiej zmierzającej do podniesienia jakości systemów edukacyjnych i wychowawczych w Europie.

Kształcenie na odległość

Prawie od początku istnienia Centrum trwały (pod kierunkiem dra Jana Lesza) przygotowania do stopniowego wdrażania technik kształcenia na odległość. W roku akademickim 2003/2004 i 2004/2005 w ramach pilotażowych studiów podyplomowych „Pedagogika ucznia w centrum – technologia informacyjna – zmiana w edukacji” będących segmentem regionalnego programu „Forum Edukacyjne Społeczeństwa Informacyjnego” około 85% zajęć warsztatowych z TI przeprowadzono na odległość. Zajęcia na odległość prowadzono techniką moderowanych grup dyskusyjnych. Wybór techniki i sposobu organizacji pracy w grupach wynikał z idei internetowej grupy wsparcia wypracowanej w CEN i promowanej wśród nauczycieli – uczestników kolejnych edycji studiów podyplomowych w ramach zajęć z TI. Sposób przekazywania nowych treści, jak i sposób zadawania problemów do rozwiązania oparte były na technice tzw. karty roboczej, która jest produktem dotychczasowo-

wych prac przygotowawczych i została wypracowana oraz rozwinięta w CEN w ramach stacjonarnych zajęć warsztatowych z TI.

Oprogramowanie obsługujące zajęcia na odległość zostało utworzone w oparciu o open source, zainstalowane i uruchomione na serwerze CEN UW.

W roku akademickim 2004/2005 rozpoczęto przygotowania do uruchomienia Pracowni Multimedialnej, która w znaczący sposób ułatwiła realizację zadań Centrum. Pracownia w kolejnych latach zajmowała się bowiem obsługą stron internetowych studiów podyplomowych finansowanych z budżetu państwa i Europejski Fundusz Społeczny, a także szkoleń na odległość realizowanych w Centrum.

W roku akademickim 2006/2007 zajęcia na odległość były prowadzone na studiach podyplomowych dofinansowanych przez budżet państwa i Europejski Fundusz Społeczny. Poszerzeniu uległ obszar zastosowań technik pracy na odległość i przeprowadzono przy jej użyciu zajęcia z języków obcych, technologii informacyjnych oraz wybranych modułów zajęć z psychologii i pedagogiki.

W roku akademickim 2007/2008 w ramach współpracy szkoleniowo-badawczej w międzynarodowym projekcie EuSTD-web podjęto próbę zaadaptowania i zastosowania narzędzi moodle'a do szkoleń na odległość oferowanych przez CEN. Pilotaż jednego z kursów był prowadzony na stronie Uniwersytetu w Aveiro (Portugalia), który był koordynatorem projektu.

W roku akademickim 2008/2009 i 2009/2010 były prowadzone prace pilotażowe nad wykorzystaniem technik pracy na odległość do prowadzenia wybranych komponentów zajęć z zakresu psychologii na studiach dziennych.